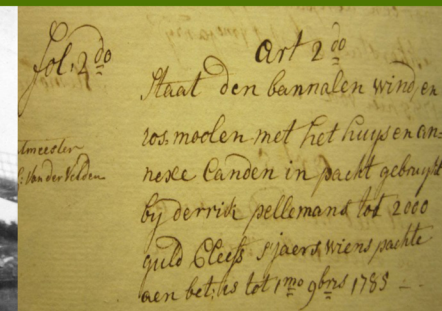

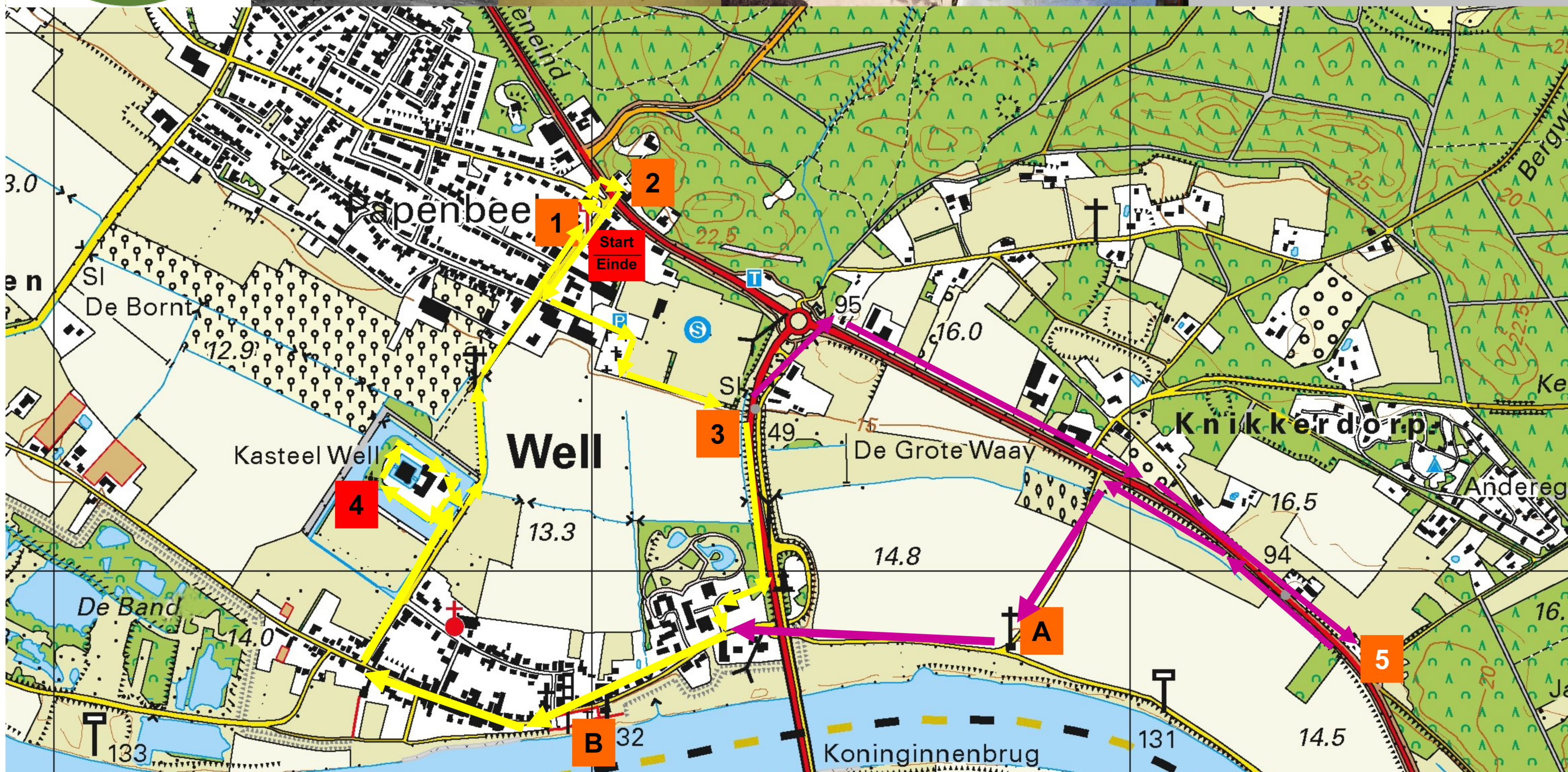
Historische molens in Well (L)

Wandelroute

- 1 Ros (olie)molen
- 2 Houten en stenen windmolen
- 3 Watermolen
- 4 Torenmolen
- 5 Michels windmolen
- A: Mariakapel B: Historisch kerkhof

De Geschiedenis van de Molens in de Heerlijkheid Well

Tegenwoordig gaan we naar de bakker of supermarkt voor ons brood. Maar in vroegere tijden werd het brood gebakken in een **bakhuisje**. Een bakhuisje is een bijgebouw van een boerderij of huis waarin men vroeger brood en koek bakte. Ook in Well stonden bakhuisjes waar men brood kon bakken.

Voor het brood gebruiken we meel en daarvoor is graan nodig, dat wordt verbouwd op de akkers.

Als het graan geoogst is dan moet het gemalen worden.

In vroeger tijden werd dit gedaan door molens. In de voormalige Heerlijkheid Well hebben door de eeuwen heen verschillende type molens bestaan.

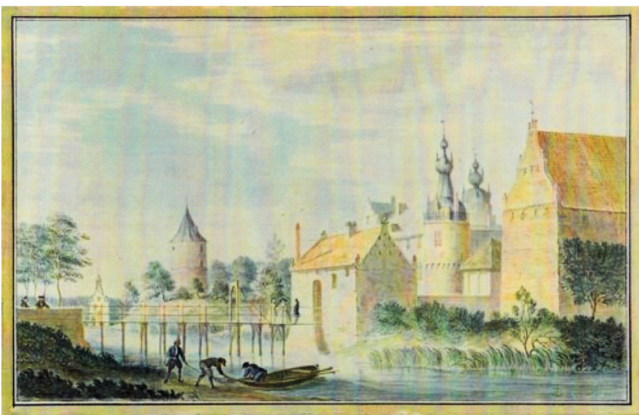
De Heerlijkheid Well strekte zich uit van de Rode Beek (Hamert) op de grens met de Heerlijkheid Arcen tot de kapel van Heukelom, waar de Heerlijkheid Afferden begon.

De kasteelheer bezat boerderijen en landerijen die verpacht werden aan de boeren. Zij moesten wel een deel van hun opbrengst als belasting aan de kasteelheer afstaan: de zgn. tienden. De inning gebeurde in natura, waarbij men letterlijk

Korenmaat Well 1773

een tiende deel van de oogst af moest dragen. De opbrengst werd dan opgeslagen in de Tiendschuur. In Well staat de Tiendschuur nog direct rechts van de toegangspoort van het kasteel. De Kasteelheer had de plicht om te zorgen dat boeren het graan konden malen. Hij moest zorgen dat er in de Heerlijkheid voldoende molens stonden. De boeren waren dan wel verplicht om hun graan op die molens te laten malen. Dit noemde men ban- of dwangmolens. De tijd van de Heerlijkheden eindigde in de Franse tijd, rond 1800, toen gemeenten werden ingevoerd. Ook werd toen het feodale systeem afgeschaft.

Hiermee kwam er een einde aan de ban- of dwangmolens en werd het ook toegestaan om **vrije molens**, meest windmolens, op te richten. Deze beconcurrerden de voormalige banmolens, de boeren konden nu ook daar hun graan laten malen. Namen in ons dorp en omgeving herinneren ons nog aan de periode dat er molens waren, zoals: het Moleneind, de Mulderstraat en familie Mulders. Dat het huidige dorp Well zeker één molen rijk was, weten de ouderen nog goed en is duidelijk te zien, als we in de Kasteellaan in de richting Rijksweg kijken naar de Molenberg. De laatste Wellse molenaar was Toon Vink en tot zijn grote verdriet werd op 4 december 1944 door de geallieerden vanaf de overkant van de Maas met veertig welgerichte granaten precies in de lengte doormidden geschoten.

Zo kwam er een einde aan de eeuwenoude geschiedenis van de Wellse molens.

In 2017 werd door de Gemeente Bergen op vijf locaties in Well de molenborden geplaatst. Hierop vindt men bekende historische informatie over de betreffende molen. De borden zijn voorzien van een QR-code, die doorlinkt naar onze website waarop uitgebreide informatie te vinden is over de historie van de Wellse molens. Vrijwilligers van de molengroep van Archief Well hebben in 2017 tijdens de Archeologiedagen voor het eerst rondleidingen gegeven.

Veel wandelplezier...

GELE ROUTE (± 3 km)

*Vertrek bij Sterrenbos 1.

>Links naast het restaurant het bord van de Ros(olie-)molen met restant gebouw

*Steek de N271 over bij stoplicht en sla RA

>Na 30 mtr. aan linkerkant onder aan de molenberg bord en huidig gebouw

*Steek de N271 weer op dezelfde plaats terug over. Volg Kasteellaan richting kasteel.

*Sla bij MFC de Buun LA

*Na kerkhof RA en pad volgen

>U passeert (R) het bord watermolen

*Vervolg pad en steek de Molenbeek over.

*Vervolg het pad richting Maas langs de beek

*Langs gebouwen van Eldershof RA naar de Grotestraat.

*Volg de Grotestraat splitsing tot huisnummer 96

*Sla RA richting kasteel.

*Over kasteelbrug LA door witte houten poort (L).

*Pad volgen rond kasteel.

>tot bij bord en restant torenmolen

*Loop verder door rond kasteel en verlaat kasteel door witte houten poort via de brug.

*Na brug LA en blijf wandelpad volgen tot eindpunt Sterrenbos 1

PAARSE en GELE ROUTE (± 5 km)

*Vertrek bij Sterrenbos 1

VOLG GELE ROUTE TOT BIJ BORD (3) WATERMOLEN

*Vervolg pad en steek de Molenbeek over richting N271.

*Steek de brugweg en N271 bij rotonde voorzichtig over en sla RA

*Volg fietspad tot na "de Grote Waay" en sla LA

Dan 1^e weg RA en u komt na 100 mtr. weer op het fietspad

*Volg fietspad tot aan Hoogveldseweg links

>oude molenbelt en bord Michelsmolen

*Steek hierna voorzichtig de weg over en ga terug tot aan "de Grote Waay"

*Sla 1^e weg LA richting Mariakapel

*Hou rechts aan richting brug.

*Onder de brug door en u komt weer op de gele route

VERVOLG GELE ROUTE TOT BIJ EINDPUNT STERRENBOS 1

Wandelroute

Deze wandelroute is een uitgave van Stg. Archief Well

www.archiefwell.nl

Scan de QR code voor de complete geschiedenis van de Wellse molens

De Molenroute is mede mogelijk gemaakt door:

Historische molenroute Well

Restant Torenmolen bij Kasteel Well